

VIExpert Opintomatka 2025 – Kirgistan

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty – ja näin toteutui myös meidän loisteliias matkamme Bishkekiin, Kirgistanin pääkaupunkiin, keskelle Keski-Aasian kulttuuririkasta kehtoa. Viikkomme Bishkekissä, vuorien maassa, oli monipuolinen, ja enemmistölle meistä ensimmäinen kosketus Kirgistaniin. Kaupungin tarjoamat värikkäät kokemukset yllättivät meistä jokaisen tavalla tai toisella luoden unohtumattomia muistoja.

Viikko käyntiin: maanantain ja tiistain tapaamiset

Viikko pyörähti käyntiin maanantaina (7.4.), kun suuntasimme ensimmäiseen tapaamiseemme Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) kanssa. Järjestön ydinalueita ovat siirtolaisuuden hallinta ja tilastointi, ihmiskaupan ehkäisy sekä maahanmuuttajien oikeuksien edistäminen tiiviissä yhteistyössä maan viranomaisten kanssa. Keskusteluissa syvennyimme erityisesti rahälähetysten merkitykseen Kirgistanin talouden kannalta sekä siihen, miten sukupuoli vaikuttaa työskentelyyn ulkomailla.

Perinteisesti Kirgistaniin kohdistuvat rahälähetykset ovat syntyneet miesten kausittaisesta muuttoliikkeestä Venäjälle, jonka aikana he tukevat perheitään taloudellisesti ja palaavat väliajoin takaisin kotimaahansa. Viime vuosina tilanne on kuitenkin muuttunut: Venäjän hyökkäyssodan seurauksena myös naisten osuus työperäisessä muuttoliikkeessä on kasvanut merkittävästi. Samalla Kirgistanista on muodostunut yhä houkuttelevampi kohdema maahanmuuttajille esimerkiksi Pakistanista, Bangladeshista ja Sri Lankasta, mikä on tiivistänyt kilpailua matalapalkkaisilla aloilla, mutta samalla avannut

Kuva: Oskari Kaunisto

paikallisille uusia ovia vaativampiin tehtäviin. IOM on reagoinut tilanteeseen laajentamalla toimintaansa myös maahanmuuttajien vastaanottoon ja integroitumiseen liittyen. Lisäksi se on pyrkinyt vaikuttamaan palkkakehitykseen ja erityisesti minimipalkkoihin liittyvään sääntelyyn.

IOM:n mukaan Kirgistanissa on herätty muuttoliikkeen hyötyihin ja haasteisiin vasta äskettäin, mistä kertoo myös hallituksen jokseenkin hiljattain lanseeraama “1+1” -politiikka. Valtio kannustaa siis paluumuuttajia perustamaan yrityksiä Kirgistaniin niin, että jokaista ulkomailta tuotuja yhtä dollaria kohden se lisäisi yhden kotimaisen panostuksen. Kehityksen pullonkaulana toimivat kuitenkin edelleen puutteelliset ja hitaat tilastointimenetelmät, jotka hankaloittavat muuttoliikkeen vaikutusten seuraamista ja tietopohjaista päätöksentekoa.

Iltapäivällä pääsimme tutustumaan Bishkekin liikennekulttuuriin – joka oli monelle meistä ensimmäinen (ja varsin intensiivinen) kosketus kaupungin rytmiin – matkalla seuraavaan tapaamiseen Kirgistanin nuorisojärjestö IYD:n kanssa (eng. *Institute for Youth Development*). Järjestö tekee vaikuttavaa työtä nuorisopolitiikan parissa ja tarjoaa samalla tiloja taiteen ja kulttuurin kehittämiseksi. Toimitilat yllättivät meidät lämpimällä ja modernilla

tunnelmallaan. Meille esiteltiin erilaisia huoneita, joista työntekijät voivat valita itselleen mieluisimman työskentelyyn, virkistäytymiseen tai rentoutumiseen. Tilojen tarkoituksellinen viihtyisyys on tärkeä osa IYD:n tavoitetta luoda yhteisöllisempää ja innovatiivisempaa toimintaympäristöä, jossa kommunikaatio ja yhteistyö pääsevät kukoistamaan.

Tiistain teemana oli naisten asema Kirgistanissa ja pääsimme syventymään aiheeseen YK:n naisten oikeuksien yksikön (eng. *UN Women*) johdolla. Keskusteluissa nousivat esiin maan keskeiset haasteet, joita ovat mm. pakkoavioliitot, naisten vähäinen osallistuminen päätöksentekoon ja rauhansuunnitteluun, sekä kiinteistöomaisuuden keskittyminen miesten käsiin. Näihin ongelmiin YK:n naisten oikeuksien yksikkö yrittää puuttua kehittämällä naisten asemaa yhdessä paikallisten toimijoiden ja viranomaisten kanssa. Haasteet ovat kuitenkin usein syvällä kulttuurissa ja uskonnollisissa rakenteissa, ja siksi myös ratkaisujen on todettu oltavan kekseliäitä: esimerkkinä meille kerrottiin naisten osallistamisesta jalkapalloon. Urheilun kautta saavutettu näkyvyys ja menestys voivat vahvistaa nuorten naisten asemaa yhteiskunnassa ja edistää tasa-arvokeskustelua laajemmin.

Ruoka ja kulttuuri Bishkekissä

Varsinaisten luentopainotteisten tapaamisten välissä ehdimme myös tutustua paikalliseen perinnehistoriaan, kirgistanilaiseen keittiöön, sekä paikallisten liike-elämän keskukseen: Osh-basaariin. Yksi reissumme unohtumattomista pysähdyksistä oli Aiginen kulttuuritutkimus keskus (eng. *Aigine Cultural Research Center*), jonka tavoitteena on yhdistää perinnetieto ja tieteellinen-

tutkimus, ja näin elävöittää Kirgistanin kulttuuri-perintöä nykypäivään.

Pääsimme kurkistamaan kansanmusiikin maailmaan, kun meille esitettiin komuzilla (eli kitaramaisella soittimella) soitettua perinteikästä musiikkia, sekä Kirgistanin kansalliseepoksen kerrontaan. Kuvassa vasemmalla näkyy niin kutsuttu Manas-mestari, joka lausuu eepoksen eri kappaleita kuin laulaen – etäisesti joikaamista muistuttavalla tyylillä. Manas-kerronnalla on pitkät juuret, ja siihen liitetään henkisiä ja uskomuksellisia ulottuvuuksia.

Kirgistanilaiseen ruokakulttuuriin uppoutuimme koko sydämellämme esimerkiksi kokeillessamme kaupungin legendaarista NAVAT-ravintolaa. Perinteikkäästi koristeltu, tunnelmallinen ja lämpimän vieraanvarainen ravintola toivotti meidät tervetulleeksi live-musiikin kera. Pöytä täyttyi höyryävistä beshbarmakin, laghmanin ja kuurdakin nimisistä klassikkoannoksista. Ruoka oli maustettu hauskoilla keskusteluilla ja ihanalla ryhmä-

Kuva: Oskari Kaunisto

dynamiikalla. Osa meistä uskaltautui jopa maistamaan kurut-juustoa, mikä happamuudellaan röyhkeästi koetteli myös kokeneempiakin makunystyröitä. Makujen ohella Bishkekin sykkeeseen pääsimme Osh-basaarilla, jossa sukelsimme syvälle Keski-Aasialaisiin markkinoihin.

Kapeat ja vilkkaat kujat, osittain varjoon jäävät kauppakäytävät ja eläväinen tunnelma vetivät meidät mukaansa. Myyntikojut olivat pullollaan käsin leivottuja makeisia, mausteita ja pähkinöitä, sekä suolaisia suupaloja. Basaari teki erityisesti vaikutuksen niihin, joille paikka oli ensimmäinen kosketus Keski-Aasian torikulttuuriin – aisteja

aktivoiva, hieman kaoottinen ja erittäin mieleenpainuva kokemus.

Kuva: Essi Oikarinen

Keskiviikon tapaamiset:

Keskiviikkona vierailumme käynnistyi Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyjin) Bishkekin ohjelmatoimistossa. Vastaanotto oli asiantunteva ja informatiivinen. Etyjin työ Kirgistanissa ulottuu laajalle: sen tavoitteena on vahvistaa yhteiskunnan vakautta ja demokratiaa – muun muassa kehittämällä lainvalvontaa; ehkäisemällä rikollisuutta, ihmiskauppaa ja joukkotuhoaseiden leviämistä; sekä edistämällä naisten asemaa, rauhaa ja turvallisuutta. Toiminnan kirjo ulottuu poliittis-sotilaallisista ja taloudellisista kysymyksistä ympäristöön ja ihmisoikeuksiin asti. Kehittyvänä maana Kirgistanin arkipäivän haasteet poikkeavat usein kehittyneempien yhteiskuntien haasteista, ja tässä Etyjin Bishkekin toimisto pyrkii astumaan esille.

Kuva: Oskari Kaunisto

Etyjin Bishkekin-toimisto toimii tiiviissä yhteistyössä Kirgistanin viranomaisten kanssa ja tukee esimerkiksi puiden istutusta, vedenhallintaa ja rajakiistojen ratkaisemista diplomaattisin keinoin. Erityisesti rajakiistojen osalta Etyjin lähestymistapa – tarjota globaaleja esimerkkejä onnistuneista kompromisseista – osoittautui kiinnostavaksi. Toimiston lopullinen tavoite on tulla tarpeettomaksi: rakentaa paikallisten kapasiteettisia niin, että ulkopuolista tukea ei enää maassa tarvita. Toisin sanoen, lyhyt mutta sisällöltään rikas tapaaminen tarjosi meille selkeän kuvan Kirgistanin jokapäiväisistä yhteiskunnallisista haasteista ja siitä, miten niihin pyritään vaikuttamaan käytännössä. Opimme, että vaikka yhteiskunnassa on vielä paljon kehitettävää, suunta on ylöspäin, ja maassa on selkeä halu kehittyä paremmaksi yhteiskunnaksi.

Päivä huipentui tapaamiseen EU:n rahoittaman BOMCA-ohjelmatiimin (Border Management Program in Central Asia) kanssa. Ohjelman päätavoitteena on vahvistaa rajaseutujen turvallisuutta, vakautta ja kestävä kasvua,

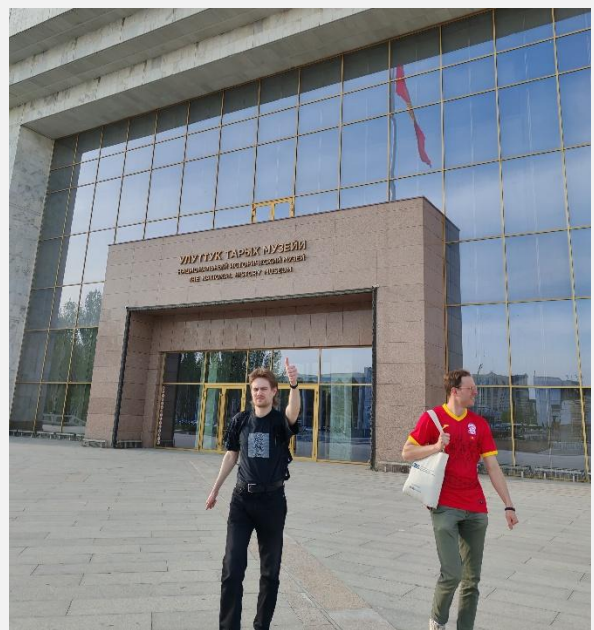
edistää rajat ylittävää yhteistyötä, sekä parantaa alueilla elävien ihmisten elinoloja. BOMCA toimii sekä teknisenä että inhimillisenä tukena: se kehittää viranomaiskäytäntöjä, mutta myös tukee yksilöitä, joiden elämään rajojen yli kulkeva muuttoliike vaikuttaa suoraan. Esimerkiksi tilanteet, joissa nainen jää yksin kotimaahan tai lapsi ilman vanhempiaan rajan toiselle puolelle, ovat BOMCA:n erityisen huomion kohteena. Ohjelman tavoitteena on tukea näitä perheitä yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa sekä ehkäistä haavoittuvuutta. Tiimin mukaan tulokset ovat jo nähtävissä, ja tulevaisuuden visioissa korostuvat entistä enemmän rajakaupan ja tavaravirtojen hallinta – merkki siitä, että kenties tilanne ihmisten osalta on hiljalleen paranemassa.

Turistin tietolaatikko

Millaista on olla turistina Bishkekissä? Bishkek on tunnelmallinen Keski-Aasian suurkaupunki, jossa idän ja lännen vaikutteet yhdistyvät kiehtovasti vuoristomaisemiin. Venäjän kielellä pärjää mainiosti, ja vaikka englantikin riittää tietyissä paikoissa, kannattaa muutama venäjänkielinen fraasi pakata mukaan.

Liikkumiseen inDrive-taksisovellus osoittautui luotettavaksi ja käteväksi valinnaksi – tosin kannattaa muistaa, että maksut hoituvat pääsääntöisesti käteisellä. Seikkailunhaluisille tarjolla olivat myös paikalliset marshrutkat eli minibussit, mutta niiden käyttäminen vaatii hieman kielitaitoa ja ripauksen rohkeutta. Majoituimme viihtyisässä Aiva-hostellissa, jossa satunnaiset sähkökatkot kuuluivat osaksi paikallista tunnelmaa ja lopulta vahvistivat seikkailun henkeä. Kaupungin ravintolatarjonta teki vaikutuksen: erityisesti mieleen painuivat perinteitä kunnioittavat, sekä lämminhenkiset NAVAT, Bukhara ja Zaandukki, joissa pääsimme syömään paikallisia herkkuja. Kaupungin nähtävyyksistä kannattaa ehdottomasti ottaa haltuun Valtion historiallinen museo, vaikuttava Bishkekin keskusmoskeija – eli

Turkkilainen moskeija – sekä vilkas ja värikäs Osh-basaari, jossa kaupungin sydämen sykkeen voi todella tuntea. TSUM-ostoskeskuksesta sai helposti hankittua paikallisen SIM-kortin muutamalla eurolla ja, koska korttimaksu ei ole aina mahdollista, kannattaa käteistä aina pitää matkassa. Keväisin

Kuva: Essi Oikarinen

Bishkek hemmottelee matkailijoita lämpimällä säällä ja lämpötilat kipuavatkin yli 20 asteeseen – eli kaupungissa vallitsee täydellinen sää tutustua kaupunkiin kävellen, kunhan muistaa aurinkorasvan!

Torstain ja perjantain tapaamiset:

”Kirgistan – Demokratian saari Keski-Aasian ytimessä” –AKDN

Loppuviikon ohjelmassa sukelsimme Kirgistanin koulutus- ja kehityskenttään vierailuilla eri yliopistoihin, koulutuslaitoksiin ja kehitysverkostoihin. Monilla vierailuilla nousi esiin samankaltainen viesti: halu rakentaa parempaa tulevaisuutta aktiivisen kansalaisvaikuttamisen, koulutuksen ja yhteistyön kautta. Yllä esitetty lainaus on tiivistys Aga Khanin kehitysverkoston, AKDN:n (eng. *Aga Khan Development Network*), näkemyksestä Kirgistanista osana Keski-Aasiaa. Verkosto toimii muun muassa koulutuksen, terveydenhuollon ja kulttuuriperinnön kehittämisen parissa. Verkoston tavoitteena on kehittää Kirgistanin yhteiskuntaa aktiivisella kansalaisvaikuttamisella, ja olla mukana tukemassa viranomaistoiminnan kehittämistä parempaan suuntaan. Käytännön tasolla tämä tarkoittaa muun muassa päiväkotiverkostojen tukemista, tietoliikenneyhteyksien parantamista ja tietoisuuden lisäämistä puhtaan veden hallinnasta. AKDN:n akatemit tarjoavat paikallisille mahdollisuuden kouluttautua ja vaikuttaa oman yhteisönsä kehitykseen.

Lisäksi havaitsimme eri kansalaisjärjestö-tapaamisten kautta sen, mitkä aiheet ja prioriteetit toistuvat eri keskustelujen välillä. Tämä osaltaan heijastaa sitä, mitkä ovat keskeisimpiä yhteiskunnallisia kehityskohteita Kirgistanissa, tai Keski-Aasiassa yleisesti. Näihin aiheisiin lukeutuu muun muassa puhtaan veden saatavuus, koulutus ja varhaiskasvatus, sekä sukupuolten välinen tasa-arvo.

Yliopistovierailumme alkoivat Keski-Aasian Yliopistolla, UCA:lla (eng. *University of Central Asia*), jonka tavoitteena on kiihdyttää erityisesti vuoristoalueiden sosiaalista ja taloudellista kehitystä. UCA pyrkii yhdistämään syrjäisiä yhteisöjä kansainvälisiin verkostoihin ja tukemaan kulttuuriperinnön vaalimista tulevaisuuden voimavarana. Kiinnostavana lisähavaintona UCA:lla on tukenaan laaja sitoutuminen ja kumppanuus yllämainitun Aga Khan Development Networkin kanssa.

Kuva: Essi Oikarinen

Seuraavaksi suuntasimme Ala-Too yliopistoon, AIU (eng. *Ala-Too International University*), joka toivotti meidät lämpimästi tervetulleiksi. AIU kuuluu Kirgistanin johtaviin yliopistoihin ja tarjoaa koko opetuksen englanniksi – avaten paikallisille opiskelijoille ovia kansainvälisiin yhteyksiin sekä korostaen yliopistoa kohteena myös kansainvälisille opiskelijoille. Keskusteluissa korostuivat opiskelun arkipäiväisyys, hyvät työelämäyhteydet sekä laaja kielivalikoima, joka ulottui saksasta ja turkista aina kiinan ja japanin kieleen asti. Yliopisto vaikutti olevan aidosti sitoutunut kasvattamaan kansainvälistä näkyvyyttään ja halukas tarjoamaan opiskelijoilleen ulkomaillesuuntautuvia mahdollisuuksia.

Kuva: Erik Toikka

Viimeisenä kohteena meillä oli Etyjin Akatemia Bishkekissä (eng. *OSCE Academy in Bishkek*). Akatemia on Keski-Aasian alueellinen korkeakoulu- ja tutkimuskeskus, jonka tavoitteena on vahvistaa alueellista yhteistyötä, konfliktien ehkäisyä ja hyvää hallintoa. Keskusteluissa sukelsimme muun muassa Kirgistanin hallintorakenteeseen ja siihen, miten maa voi näyttäytyä ulospäin demokraattisena, mutta joka kuitenkin luokitellaan EIU demokratia indeksin mukaan autoritääriseksi. Kyseisen indeksin mukaan Kirgistan on kuitenkin Keski-Aasian maista eniten demokraattinen, ja

suunnan kuvailtiin olevan hyvässä vaiheessa kohti demokraattisempaa yhteiskuntaa. Etyjin Akatemian mukaan demokraattiselle kehitykselle luonnollista on, että ensimmäinen askel demokratiaan on haastavin, mutta demokratian institutionaalisen perinnön kehittyessä, sen ylläpitämisestä tulee entistä helpompaa. Voi olla, että jonain päivänä Kirgistanista tulee malliesimerkki koko Keski-Aasialle kansainvälisten suhteiden esikuvana, ja demokratian näyttämönä.

Kuvassa VIEExpert ryhmämme vasemmalta takaa luettuna: Selina Pasuri, Lotta Aro, Jenny Lindfors, Ossi Hentunen, Pinja Alhqvist, Ville Kuvaja, Markus Varonen, Erik Toikka, Oskari Kaunisto, Aleks Rantanen, Pamela Mullo, Essi Oikarinen, Henri Rästas, Juho Heikkilä. Sohvilla vasemmalta: Patricia Korhonen, Anni Kalliokoski, Sirke Mäkinen, Syed Sadiq (UN Women edustaja), Hanna Peltonen. Kuva: UN WOMEN

Kaiken kaikkiaan opintomatka Kirgistaniin tarjosi meille ainutlaatuisen mahdollisuuden tutustua Keski-Aasian yhteiskunnallisiin kysymyksiin, kuten muuttoliikkeeseen, sukupuolten tasa-arvoon, demokratian kehitykseen sekä alueellisiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Matkan aikana jokainen meistä oppi katsomaan maailmaa uudella tavalla paikallisesta näkökulmasta, mikä rikastutti ymmärrystämme yhteiskuntien monimuotoisuudesta sekä herätti pohtimaan myös oman osaamisemme soveltamista kansainvälisiin kysymyksiin tulevaisuudessa.